

М.І. ФЕДОРЧУК, Р.М. ЛОХОНЯ
О.Є. МАРКОВСЬКА, Є.О. ЧЕРНИШОВА

**ХВОРОБИ ПЛОДОВИХ
КУЛЬТУР ТА ВИНОГРАДУ
НА ПІВДНІ УКРАЇНИ**

УДК 634.1:634.8(477.72)

Ф 33

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України як навчальний посібник для студентів ВНЗ III-IV рівнів акредитації, які навчаються за освітньо-професійною програмою підготовки бакалаврів за напрямом «Агрономія» (лист № 1/11 - 20840 від 31.12.2013 р.);

Рекомендовано до друку Вченою радою ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет» (протокол № 2 від 10 жовтня 2013 р.)

Рецензенти:

С.В. Коковіхін – доктор сільськогосподарських наук, професор кафедри ботаніки та захисту рослин, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»;

В.П. Туренко – доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедрою фітопатології Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва;

В.В. Луговець – директор ПСП «Дружба» Горностаївського району Херсонської області.

Федорчук М.І.

Ф 33 Хвороби плодових культур та винограду на Півдні України: Навчальний посібник / М.І. Федорчук, Р.М. Лохоня, О.Є. Марковська, Є.О. Чернишова. – Херсон: Айлант, 2014. – 96 с.: ил.

ISBN 978-966-630-088-6

У навчальному посібнику представлені найбільш розповсюджені і шкодоцинні інфекційні хвороби кісточкових, зерняткових плодових культур та винограду на Півдні України, надані біоекологічні особливості їх розвитку, викладені неінфекційні хвороби цих культур. Посібник ілюстровано фото та малюнками, що в значній мірі полегшує визначення того чи іншого захворювання за зовнішніми симптомами. В рекомендованій системі захисту рослин від хвороб важливе місце відведено використанню профілактичних та агротехнічних заходів захисту. Застосування фунгіцидів визначається за результатами фітосанітарного моніторингу за поширенням і розвитком хвороб згідно "Переліку пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні".

Розрахований на науковців, студентів, аспірантів та спеціалістів сільськогосподарських підприємств.

УДК 634.1:634.8(477.72)

ISBN 978-966-630-088-6

© Федорчук М.І., 2014

© Лохоня Р.М., 2014

© Марковська О.Є., 2014

© Чернишова Є.О., 2014

ЗМІСТ

ВСТУП	5
Розділ 1	
ХВОРОБИ КІСТОЧКОВИХ ПЛОДОВИХ КУЛЬТУР	6
Моніліоз	6
Клястероспоріоз, або дірчаста плямистість	9
Кокомікоз	11
Борошниста роса	13
Вертицильоз, або чорнота деревини	16
Кучерявість листків персика	18
Кишеньки слив	20
Цитоспороз, або інфекційне всихання	21
Хлоротична кільцева плямистість кісточкових культур	25
Мозаїка персика	26
Система захисту кісточкових плодкових культур від хвороб	27
Розділ 2	
ХВОРОБИ ЗЕРНЯТКОВИХ ПЛОДОВИХ КУЛЬТУР	30
Парша яблуні та груші	30
Борошниста роса яблуні	33
Моніліоз, або плодова гниль	35
Септоріоз, або біла плямистість листків груші	37
Буруватість листків груші	38
Філостикоз, або бура плямистість листків яблуні	40
Чорний рак	41
Цитоспороз, або інфекційне усихання	44
Звичайний, або європейський рак	46
Бактеріальний рак яблуні та груші	48
Мозаїка яблуні	49
Хлоротична плямистість листків яблуні	49
Система захисту зерняткових плодкових культур від хвороб	50

Розділ 3

ХВОРОБИ ВИНОГРАДУ	53
Мілдью.....	53
Оїдіум.....	56
Антракноз.....	58
Церкоспороз.....	60
Плямистий некроз, або чорнилка.....	61
Сіра гниль ягід.....	63
Бактеріальний рак.....	64
Коротковузля.....	65
Інфекційний хлороз.....	66
Скручування листків.....	67
Система захисту винограду від хвороб.....	68

Розділ 4

НЕІНФЕКЦІЙНІ ХВОРОБИ ПЛОДОВИХ КУЛЬТУР	71
Дефіцит азоту.....	71
Дефіцит фосфору.....	72
Дефіцит калію.....	73
Дефіцит заліза.....	74
Дефіцит магнію.....	75
Дефіцит марганцю.....	76
Дефіцит цинку.....	76
Дефіцит кальцію.....	77
Дефіцит бору.....	77

Розділ 5

ОСНОВНІ ФУНГЦИДИ ДЛЯ ЗАХИСТУ ПЛОДОВИХ КУЛЬТУР І ВИНОГРАДУ	79
--	-----------

Література.....	94
------------------------	-----------

ВСТУП

Висока забезпеченість південного регіону України тепловими ресурсами створює сприятливі умови для вирощування плодкових культур та винограду. Так, 49,8 тис. га, або 60 %, площ виноградників в Україні сконцентровано саме в південному регіоні, що й забезпечує виробництво 280 тис. тонн винограду (64,5 % валового збору) за врожайності 8,6 т/га, що на 16 % перевищує показник по країні.

Плодові та ягідні культури в регіоні вирощуються на площі 19,1 тис. га. Валове їх виробництво в Херсонській, Миколаївській та Одеській областях у 2012 р. склало 220 тис. тонн за середньої урожайності 11,0 т/га.

Отриманню високих урожаїв плодкових культур і винограду перешкоджають грибні, вірусні і бактеріальні хвороби, які здатні істотно знижувати продуктивність та погіршувати якість плодів і ягід.

Так, щорічний недобір врожаю кісточкових плодкових культур від моніліозу становить 20-30 %, від клястероспоріозу, відповідно, 50-60 %. Кучерявість листків персику викликає масове опадання листя (до 90 %), відмирання пагонів і навіть загибель дерев.

Від борошнистої роси яблуні втрати врожаю плодів складають 30-50 %, а такі хвороби, як чорний, бактеріальний рак, інфекційне усихання, можуть призвести повну загибель дерев.

Великої шкодочинності винограду завдає мілдью, оїдіум, плямистий некроз, вірусні хвороби.

Запобігти втратам урожаю не можна без упровадження комплексної системи захисту плодкових культур від хвороб, заснованої на проведенні сучасних агротехнічних, біологічних і хімічних заходів з урахуванням біоекологічних особливостей розвитку збудників.

Доцільність застосування фунгіцидів та інших агрохімікатів повинна визначатися згідно з результатами фітосанітарного моніторингу за поширенням і розвитком хвороб.

Упровадження у виробництво рекомендацій із своєчасного застосування запобіжних і винищувальних заходів захисту плодкових культур і винограду від хвороб, представлених у посібнику, надасть можливість спеціалістам сільськогосподарських підприємств і фермерам одержувати стабільні врожаї плодів і ягід високої якості.

Науково-методичне видання

**ФЕДОРЧУК Михайло Іванович,
ЛОХОНЯ Раїса Миколаївна,
МАРКОВСЬКА Олена Євгеніївна,
ЧЕРНИШОВА Євгенія Олегівна**

ХВОРОБИ ПЛОДОВИХ КУЛЬТУР ТА ВИНОГРАДУ НА ПІВДНІ УКРАЇНИ

Навчальний посібник

ISBN 978-966-630-088-6

Технічний редактор – Дудченко С.Г.

Підписано до друку 16.01.2014 р. Формат 16x84/16.
Папір офсетний. Друк різнографія. Гарнітура Times New Roman.
Ум.друк.арк. 6,0. Наклад 300 прим. Замов. № 1.

Віддруковано з готових оригінал-макетів у ТОВ “Айлант”
Свідоцтво про реєстрацію ХС №1 від 20.08.2000 р.
73000, Україна, м. Херсон, пров. Пугачова, 5/20.
Тел.: 26-67-22, 49-33-48.

